

Utlåtande 2004:187 RI (Dnr 023-4280/2003)

Öppenhet, transparens och professionalism i Stockholms stads bolag

Motion av Rolf Könberg (m) (2003:42)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2003:42) av Rolf Könberg (m) om öppenhet, transparens
och professionalism i Stockholms stads bolag anses besvarad med
vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Rolf Könberg (m) har i kommunfullmäktige väckt en motion (2003:42) rörande öppenhet, transparens och professionalism i Stockholms stads bolag, *bilaga*.

I motionen anförs bl.a. att samtliga handlingar som inte omfattas av sekretess bör finnas tillgängliga på respektive bolags hemsidor i god tid innan sammanträdena i syfte att uppnå en högre grad av transparens i de kommunala bolagen. I motionen föreslås att kommunfullmäktige ger Stockholms Stadshus AB i uppdrag att utforma riktlinjer för ökad öppenhet, insyn och transparens i de kommunala bolagen.

Remisser

Motionen har inom staden remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret anför att om särskilda direktiv skall lämnas angående styrelsens förvaltning av bolaget måste det ske av ägaren på bolagsstämman i respektive bolag. Enligt personuppgiftslagen får automatiserad behandling av personuppgifter ske endast i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag. För publicering av personuppgifter på Internet gäller särskilda regler. Grundprincipen i aktiebolagslagen är att endast den som är aktieägare får delta i bolagsstämman.

Koncernledningen för Stockholms Stadshus AB anför att bolagsstämman i ett helägt kommunalt bolag är en formalitet för att uppfylla de krav som ställs i bland annat aktiebolagslagen eftersom det bara finns en ägare. I yttrandet över Stadens Politiska Organisation tillstyrktes förslagen om ett antal åtgärder för att förbättra medborgarnas insyn i stadens bolag, bl.a. en vidareutveckling av kontakterna mellan bolagen och fullmäktiges politiker samt förbättrad information av bolagens verksamhet via Internet och externa arrangemang.

Mina synpunkter

I motionen beskrivs ett antal angelägna frågeställningar som rör den demokratiska insynen i stadens bolag. Det är positivt att motionären uppmärksammar ett område som majoriteten prioriterar och att även de borgerliga partierna anser att öppenhet och transparens är av betydelse. Under förra mandatperioden med borgerlig majoritet saknades en vilja att förstärka möjligheterna till insyn, inflytande och politisk styrning av verksamheterna. Den nuvarande majoriteten har en högre ambitionsnivå än vad som anges i motionen och det återstår att utröna om det finns en bredare enighet kring dessa frågor.

Sedan lång tid tillbaka är flera kommunala verksamheter organiserade i aktiebolagsform. Det är för vissa verksamheter en fördel att tillämpa aktiebolagslagen då det skapar förutsättningar för en effektivare och snabbare beslutsorganisation där det behövs. Det innebär också att styrningen från staden utövas på delvis andra sätt jämfört med vad som gäller för den kommunala verksamhet som bedrivs i förvaltningsform.

Jag anser att det är en viktig uppgift att fortsätta arbetet med att förbättra informationen om och styrningen av stadens bolag. Det är ett nödvändigt arbete såväl utifrån ett medborgar- som ett ägarperspektiv. Det tål att understrykas och upprepas att de verksamheter som bedrivs i bolagsform är lika betydelsefulla som de verksamheter som bedrivs i förvaltningsform. Att göra verksamheterna i vissa av stadens bolag mer kända för medborgarna är en viktig uppgift för staden och Stockholms Stadshus AB.

För att åstadkomma en ökad kunskap och kännedom om stadens bolags verksamheter anser jag att det är av yttersta vikt att säkerställa och följa upp att dotterbolagen inom Stockholms Stadshus AB hänskjuter frågor av principiell beskaffenhet eller som är på annat sätt av större vikt, till kommunfullmäktige för beslut.

I motionen understryks vikten av att samtliga handlingar är ledamöterna tillhanda i god tid innan sammanträdena. Frågor kring t.ex. kallelse och handlingar till styrelsesammanträden regleras redan i arbetsordningen för koncernstyrelsen i enlighet med aktiebolagslagen 16 kap. 18 §. Självfallet kan det förekomma brådskande ärenden eller finnas andra undantag som bekräftar regeln. Det åligger samtidigt varje ledamot och förtroendevald att ta del av de allmänna riktlinjer och policies som styr stadens verksamheter och bolag.

För att tydliggöra stadens bolags uppdrag har majoriteten presenterat ett samlat ägardirektiv i budget för 2005. Stockholms Stadshus AB har utarbetat förslag till ägardirektiv i enlighet med principförslaget i utredningen om Stadens Politiska Organisation. Genom det samlade ägardirektivet blir också budgeten mer transparent och överskådlig för de verksamheter som bedrivs i bolagsform.

De gemensamma utbildningar som den nuvarande majoriteten har initierat och som nu genomförs av Stockholms Stadshus AB har visat sig vara mycket framgångsrika och efterfrågade av de förtroendevalda ledamöterna i staden. Med de kompletterande bolagsspecifika utbildningar som genomförs läggs en god grund för en bättre insyn i verksamheten och därmed också styrningen på sikt. Enskilda ledamöter kan och bör också efterfråga fortbildning från de bolag som de har förtroendeuppdrag i. Denna utbildningsstrategi kommer att fullföljas med fördjupade utbildningar för olika konstellationer.

Den strategiska utvecklingen av bolagen kan underlättas med en större öppenhet. Samtidigt är jag också övertygad om att besluten blir bättre och tydligare om de förtroendevalda tvingas motivera besluten offentligt. Stadens verksamheter som bedrivs i bolagsform skall utifrån ett informationsperspektiv generellt sett inte betraktas på något annat sätt än vad som gäller för arbetet i förvaltningar och nämnder.

I budget för 2005 anges att stadens bolag skall på sina hemsidor redovisa vilka som ingår i bolagsstyrelsen och bolagsledningen, centrala styrdokument och redovisningar samt information om hur allmänheten kan komma i kontakt med ansvariga. I budgeten anges också att presidier skall ha tillgång till lån av datorer med internetabonnemang, intranät och mobiltelefon i syfte att öka tillgängligheten.

I budget för 2005 anges att kommunstyrelsen skall tillse att kommunfullmäktiges, kommunstyrelsens samt nämnders och bolagsstyrelser dagordningar, tjänsteutlåtanden och protokoll finns tillgängliga på Internet i den mån det inte rör individärenden eller hemliga handlingar.

Ett sätt att åstadkomma en högre grad av insyn i verksamheterna, och som också föreslås i motionen, kan vara att anordna öppna bolagsstämmor. En annan möjlighet kan vara att allmänheten under andra former ges tillfälle att träffa bolagsledningen. Att t.ex. inrätta informationsdagar öppna för allmänheten är något som föreslås i budget för 2005. Stadens bolag skall också minst en gång per år inbjuda fullmäktiges ledamöter och partier till en presentation av verksamhet och ledning.

Jag delar remissinstansernas bedömning att bolagsstämmorna i helägda kommunägda bolag endast är att betrakta som en formalitet för att uppfylla aktiebolagslagens regelverk. Den faktiska ägarstyrningen och insynen i bolagen är mer ändamålsenlig att utöva vid andra tillfällen än på bolagsstämman. Jag anser därför att Stockholms Stadshus AB skall fortsätta arbetet med att utveckla befintliga institutioner för medborgarinflytande i enlighet med tidigare uppdrag.

Genom att arbeta aktivt med frågor om demokratisk insyn, ägarstyrning och verksamhetsutveckling tydliggör jag också hur jag ser på verksamheterna i bolagen. Det är stadens verksamheter som står i fokus och inte vilken organisationsform som har valts för att bedriva verksamheten inom.

Jag kommer med tillförsikt se framtiden an där också de borgerliga partierna är beredda att ta ett större ansvar för att utveckla verksamheterna i bolagen och nämnderna i syfte att stärka den politiska övergripande styrningen och stärka möjligheterna till insyn och inflytande. De åtgärder som föreslås i budget för 2005 är ett bra steg på vägen för att öka öppenheten i stadens bolag och vi måste enär arbetet vidare i denna riktning och säkerställa att åtgärderna får genomslag i samtliga verksamheter.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionen
2. därutöver anföras.

Så länge vi har kommunala bolag i Stockholms stad, måste förutsättningarna för insyn och inflytande vara likvärdiga med den verksamhet som drivs i förvaltningsform. De förslag som presenteras i motionen leder till en ökad öppenhet och insyn i de av Stockholms stad ägda bolagen vilket är positivt.

I vänstermajoritetens budget för 2005 kan under Stadsövergripande – demokrati konstateras att ”Medborgarna måste också lättare kunna ta del av stadens olika beslutsinstansers dagordningar, tjänsteutlåtanden, förslag, utredningar och protokoll” vilket ligger väl i linje med motionen.

Vidare kan konstateras att handlingar till KF/KS nu via Information Stadshusets satsning ”Insyn” finns tillgängliga via Internet. I anslutning till detta bör det nu vara naturligt att handlingarna även till koncernstyrelsen och de olika bolagen läggs ut på nätet.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Viviann Gunnarsson* (mp) enligt följande.

Bolagsstämmorna bör ske öppet i fullmäktige och föregås av en debatt om koncernen och dess bolag. Detta är viktigt för att få insyn och en demokratisk process också då det gäller bolagssektorn. De steg som föreslås i ärendet mot en ökad öppenhet är bra men inte tillräckliga.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2003:42) av Rolf Könberg (m) om öppenhet, transparens och professionalism i Stockholms stads bolag anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 24 november 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Mikael Söderlund* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Christopher Ödmann* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Rolf Könberg (m) har i kommunfullmäktige väckt en motion (2003:42) rörande öppenhet, transparens och professionalism i Stockholms stads bolag, bilaga. I motionen anförts bl.a. följande.

För att de politiskt tillsatta styrelserna skall kunna fullgöra sina uppdrag på bästa sätt krävs det att samtliga handlingar är dem till handa i god tid innan sammanträdena. För att nå en högre grad av transparens i de kommunala bolagen bör samtliga handlingar som inte omfattas av sekretess i god tid innan sammanträdena finnas tillgängliga på respektive bolags hemsidor.

I motionen föreslås att kommunfullmäktige ger Stockholms Stadshus AB i uppdrag att utforma riktlinjer för ökad öppenhet, insyn och transparens i de kommunala bolagen. Dessutom föreslås att kommunfullmäktige ger Stockholms Stadshus AB i uppdrag att utforma riktlinjer för publikt utformade bolagsstämmor med informationsinsatser riktade till stockholmarna.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB. Inom stadsledningskontoret har tjänsteutlåtandet utarbetats vid juridiska avdelningen.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anför att om särskilda direktiv skall lämnas angående styrelsens förvaltning av bolaget måste det ske av ägaren på bolagsstämman i respektive bolag. Om någon annan än aktieägare skall få vara närvarande på bolagsstämman skall beslut om detta fattas av bolagsstämman i respektive bolag. När handlingar innehållande personuppgifter skall publiceras på Internet måste reglerna i personuppgiftslagen iaktas i varje enskilt fall.

Stadsledningskontoret anser att ägaren till ett aktiebolag kan meddela särskilda föreskrifter som styrelsen är skyldig att rätta sig efter i sin förvaltning av bolaget. Sådana föreskrifter kan meddelas genom direktiv på bolagsstämman i respektive bolag. Kommunfullmäktige kan därför besluta om att rösta på visst sätt på Stockholms Stadshus AB bolagsstämman. Därefter kan Stockholms Stadshus AB besluta om att i sin tur rösta på visst sätt på bolagsstämman i dotterbolaget. Däremot kan inte kommunfullmäktige besluta direkt om sådant som rör styrelsens arbete varken i Stockholms Stadshus AB eller i dotterbolagen.

Enligt personuppgiftslagen (PUL) får automatiserad behandling av personuppgifter ske endast i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag. För publicering av personuppgifter på Internet gäller särskilda regler. Innan publicering av handlingar på bolagens hemsidor sker måste hänsyn tas i varje enskilt fall om handlingen innehåller personuppgifter och i sådant fall om publiceringen är förenligt med PUL.

Grundprincipen i aktiebolagslagen är att endast den som är aktieägare får delta i bolagsstämman. Övriga, t.ex. representanter för pressen, har ingen rätt att kräva att få vara närvarande vid stämman. En majoritet på bolagsstämman kan dock besluta att tillåta att även de som inte har rätt att kräva närvaro får närvara vid stämman. Likhetsprincipen måste dock alltid iakttas.

Riktlinjer för styrelsens arbetssätt, t.ex. när handlingar till styrelsemöten skall skickas till ledamöterna, är en sådan sak som får tas in i arbetsordningen för styrelsen.

I övrigt finns inget att erinra emot förslagen utifrån de aspekter som juridiska avdelningen har att beakta.

Koncernledningen för Stockholms Stadshus AB tjänsteutlåtande daterat den 9 februari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Bolagsstämmor och medborgarnas insyn

Bolagsstämman i ett helägt kommunalt bolag är en formalitet för att uppfylla de krav som ställs i bland annat Aktiebolagslagen eftersom det bara finns en ägare. Den faktiska ägarstyrningen av bolagen sker vid andra tillfällen än på bolagsstämman. De årliga ägardirektiven för bolagen fastställs i kommunfullmäktiges beslut om budget för kommande år. Uppföljningen sker vid behandling av stadens årsredovisning, som innefattar även de kommunala bolagen. Stockholms Stadshus AB följer upp dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges direktiv. Bolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs. Revisionen skall slutligen granska att den verksamhet som bedrivs av stadens bolag följer god kommunal redovisningssed. Istället för att hålla öppna bolagsstämmor i kommunfullmäktige bör befintliga institutioner för medborgarinflytande vidareutvecklas samt även andra åtgärder övervägas.

Koncernstyrelsen behandlade vid sammanträdet 2004-02-02 yttrande över utredningen om stadens politiska organisation (SPO). I yttrandet tillstyrktes utredningens förslag om ett antal åtgärder för att förbättra medborgarnas insyn i stadens bolag, bland annat en vidareutveckling av kontakterna mellan bolagen och fullmäktiges politiker samt förbättrad information av bolagens verksamhet via bland annat Internet och externa arrangemang. Stockholms Stadshus AB har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att utveckla befintliga institutioner för medborgarinflytande i bolagssektorn och avser att återkomma till koncernstyrelsen senare under 2004 med förslag till åtgärder. Dessutom har Stockholms Stadshus AB fått i uppdrag att utarbeta ett koncerngemensamt ägardirektiv.

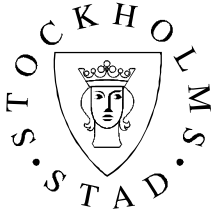
Sammanträdeshandlingar

I enlighet med Aktiebolagslagen 16 kap. 18 § regleras redan frågan om kallelse och handlingar till styrelsesammanträden i arbetsordningen för koncernstyrelsen:

"Kallelse med dagordning och skriftlig dokumentation i form av underlag, rapporter och, vad gäller beslutspunkter, förslag till beslut, skall om inte särskilda skäl föreligger sändas ut senast sju dagar före styrelsesammanträdet. Materialet skall i vart fall vara styrelseledamöterna tillhanda senast den sista vardagen före den helg som infaller närmast före sammanträdet. Dokumentationen får, om så är oundvikligt, sändas ut efter kallelsen, dock senast två dagar före sammanträdet. Om särskilda skäl föreligger får den lämnas vid sammanträdet."

Även dotterbolagen har i tillämpliga delar antagit denna arbetsordning.

Däremot är frågan om tillgänglighet för styrelsehandlingar på respektive bolags hemsidor mer komplicerad. Frågan om att publicera samtliga ärenden via webben kan strida mot personuppgiftslagen, men frågan utreds för närvarande. Bolagen inom koncernen Stockholms Stadshus AB bör följa den policy som gäller för kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Blir det möjligt att göra sammanträdeshandlingar tillgängliga på webben bör givetvis även bolagen utnyttja denna informationskanal.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2003:42

2003:42

Motion av Rolf Könberg (m) om öppenhet, transparens och professionalism i Stockholms stads bolag

En betydande del av Stockholms stads verksamhet bedrivs idag i bolagsform, ca 55 procent sett till budgetomslutning. Man kan ha synpunkter på lämpligheten att driva offentlig verksamhet i bolagsform, och det har förvisso vi moderater, men faktum kvarstår ändå.

I och med omfattningen av den verksamhet som bedrivs i bolagsform är det av största vikt att bolagen dels arbetar så professionellt som möjligt och dels att insynsmöjligheterna för de yttersta ägarna, Stockholms stads skattebetalare, är så stor som möjligt.

Detta är inte minst viktigt ur ett demokratiskt perspektiv. Så länge vi har kommunala bolag i Stockholms stad, måste enligt vår mening förutsättningarna för insyn och inflytande vara likvärdiga med den verksamhet som drivs i förvaltningsform. Utöver det allmänna behovet av riktlinjer för ökad öppenhet, insyn och transparens i de kommunala bolagen, vill vi lyfta fram tre särskilt angelägna frågor:

För att de politiskt tillsatta styrelserna skall kunna fullgöra sina, av såväl kommunallagen som aktiebolagslagen reglerade, uppdrag på bästa sätt krävs det att samtliga handlingar är dem till handa i god tid innan sammanträdena, något som idag tyvärr inte alltid är fallet.

För att nå en högre grad av transparens i de kommunala bolagen bör samtliga handlingar som ej omfattas av sekretess i god tid innan sammanträdena finnas tillgängliga på respektive bolags hemsidor.

Det pågår ständigt diskussioner kring insynen i de kommunala bolagen. Ett sätt att göra verksamheten i bolagen mer publik skulle kunna vara att i sam-

band med bolagsstämmorna bjuda in stockholmarna och visa upp innehållet i verksamheten genom utställningar och föredrag.

Med anledning av ovanstående föreslår jag att kommunfullmäktige beslutar att

1. ge Stockholms Stadshus AB i uppdrag att utforma riktlinjer för ökad öppenhet, insyn och transparens i de kommunala bolagen
2. samtliga ledamöter och ersättare skall ha samtliga handlingar i beslutsärenden sig tillhanda senast sju dagar före sammanträdet i respektive bolag
3. samtliga handlingar som ej omfattas av sekretess minst sju dagar innan resp. sammanträde skall finnas tillgängliga på respektive bolags hemsidor
4. ge Stockholms Stadshus AB i uppdrag att utforma riktlinjer för mer publikt utformade bolagsstämmor med informationsinsatser riktade till stockholmarna.

Stockholm den 17 december 2003

Rolf Könberg